

are based on the triad of the Renaissance dominants: virtue – conscience – faith. Reveals the basic mission and objectives during the period of the national revival, basic features of the national intellectuals: responsibility, sacrifice, unselfishness, adherence to Christian traditions, the continuity kind of opposition to power. Also traced, as interpreted by E. Sverstyuk the difference between the Ukrainian and Russian intelligentsia. The link between the thesis writer acts witnesses P. Ricker “sharing memory”.

Key words: the intelligentsia, the elite, the spiritual aristocracy, idealism, “critical emotion”, responsibility, dignity, conscience, belief, tradition, memory.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2016 р.

УДК 82.161.2-4.09(477.82):323.14

Ольга Яблонська

КАТЕГОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЕСЕЇСТИЦІ Є. СВЕРСТЮКА

У статті на матеріалі есеїстики Є. Сверстюка досліджено особливості тлумачення концептуального поняття національної ідентичності. До аналізу залучено тексти видань «Собор у риштованні» (1970), «Блудні сини України» (1993), «Не мир, а меч» (2009), а також листування з Ю. Луцьким 1980 рр.

З’ясовано, що публіцист розглядає категорію національної ідентичності в контексті суспільно-політичних і культурологічних проблем. На думку Є. Сверстюка, основоположну функцію виконує категорія національної пам’яті.

Закцентовано на антропоцентричному баченні Є. Сверстюка поняття національної ідентичності. Зауважено, що система національних поглядів філософа та публіциста ґрунтується на проблемі внутрішньої свободи людини, людської гідності, духовно вільної людини, – основи, на якій формується національна гідність.

Ключові слова: національна ідентичність, національна пам’ять, есеїстика, інтелігенція, література, антропоцентризм.

Есеїстика Є. Сверстюка – насамперед предмет дослідницької уваги журналістикознавців (Л. Лисенко, Г. Кушнір та ін.). Привертають увагу спостереження Л. Гарнашинської про шевченкознавчі розвідки Є. Сверстюка, Л. Лавринович про лірику письменника й філософа та ін.

Найперше треба наголосити, що різножанрова творчість Є. Сверстюка – вираження світоглядних основ, міркування про засадничі морально-

етичні та суспільно-політичні поняття. Тому його і літературно-критичні статті, і есеїстика, і художня творчість можуть бути залучені для інтердисциплінарних досліджень. Мета статті – на матеріалі есеїстики Є. Сверстюка дослідити особливості тлумачення концептуального поняття національної ідентичності. До аналізу залучено тексти видань «Собор у риштованні» (1970), «Блудні сини України» (1993), «Не мир, а меч» (2009), а також листування з Ю. Луцьким 1980 рр.

Є. Сверстюк розглядає категорію національної ідентичності в контексті суспільно-політичних і культурологічних проблем. На його думку, основотвірну функцію виконує категорія національної пам'яті. В'язень сумління переконаний, що «наша історична пам'ять – це болюче питання» [Блудні, с. 38]. Він виводить поняття «стероризованої пам'яті (тут і далі виділення в цитаті належить автору цитати. – О. Я.)» [2, с. 39], яке постало на основі нищення пам'яті роду / народу, страху не тільки перед сучасним і майбутнім, а й перед минулим. Доречно навести міркування Є. Сверстюка про систему нищення національного: «**НАША історична амнезія** – це не характер, а “школа”. Якщо особа або нація виживає лише завдяки мімікрії, якщо постійно, аби була наука іншим, підловлюють тих, що на голову вищі, якщо всевладна поліція полює спеціально на історичну пам'ять, навіть на історичну книжку, то чого дивуватись, що мало хто з молодих людей щось знає. Життя описується тільки платними державними істориками, а люди просто знизують плечима... Загнана в підсвідоме пам'ять вельми приблизна. Це сон про минуле.

Якщо навіть бідність і брак культури породжує безпам'ятність, то що ж тоді породжує спеціальне нищення культури й самих носіїв її? Антикультурність або “культурну революцію”... Одним із наслідків цієї революції є наступ грядущого хама на культуру й духовність – найвищий нігілізм заідеологізованого неуцтва, культ безпам'ятности як ознака льяальности та “ідейної чистоти”.

Найстрашнішим наслідком цієї рішучої етноцидної культури є втрата вартостей: колишні вартості розвінчано й знижено до нуля, сьогоднішні замітники піднесено до розмірів мильної бульбашки, і люди вже байдуже посміхаються над першими і другими. А байдушність – погашений вогонь душі. Він не освітлює й не допомагає розрізняти обличчя. Поле темряви шириться й захоплює ниву життя...» [2, с. 39].

Український дисидент і мислитель Є. Сверстюк підкреслює деструктивну роль імперського минулого. Ще в книзі «Собор у

риштованні» він писав: «Але пам'ятаймо, що нам історія просто на чолі записала всю обережність, пасивність, перечікування і лінь предків, і кожне нове покоління від колиски розплачується за це своєю долею і честю. І заново вибирає духовну спадщину наших дон-кіхотів серед намулу спадщини рабів» [4, с. 21]. Тому самоповага є надзвичайно важливою, бо дуже дає про себе знати «спадщина рабів». Втрата ж основ національної ідентичності неминуче призводить до посилення впливу сусідів, нема свого – значить бездумно береться чуже («Але чи не тому душа нікчемніє, що в ній перестає жити духовна сила і велич предків? Нидіючи, вона метушливо починає шукати легкого замітника дідівської спадщини і зупиняється, звичайно, на сусідській гармошці...» [4, с. 28]).

Є. Сверстюк розглядає взаємозв'язок понять особиста гідність і національна гідність: «Комплекс хамства – породження соціальне. Але чому ж воно так виразно виступає як явище серед національно вихолощених, духовно zdegradovanih українців? Не вмію цього інакше пояснити, як тим, що, позбавлені національної гідності та відповідальності за народну духовну спадщину, вони не мають на чому виробити почуття людської гідності. Від свого відстали і до чужого не пристали, ні гави, ні ворони, раз вони зневажили своє, то як вони можуть поважати чуже? Вони лише плащ – дешевий, зручний, а головне – готовий. Коли треба – то й з національною етикеткою» [4, с. 77–78].

Але є й інше минуле, минуле, яке не дало всім перетворитися в тип морально та соціально байдужої людини, в національно безлику масу. Є. Сверстюк роздумує: «Але минуле не зникає. Героїчно пролита кров не зникає. Вона трансформується в нову форму духовної енергії, породжує людину, яка має його виспівати. Минуле воскресає і розцвітає в генієві» [4, с. 39]. Важливими є ідеали свободи. Законірно, що Є. Сверстюк виокремлює роль Т. Шевченка в ідеалізації свободи, і особистої, і національної: «Дорого він (Т. Шевченко. – О. Я.) заплатив за ту славу – за “ідеалізацію минулого”...

Але від того часу воно почало оживати в народі і погрожувало породженням нового типу інтелігента, який замість “отчественної” історії вбиратиме в себе українську» [4, с. 40].

Є. Сверстюк наголошує на потребі розрізнення в категорії народності етнографічно-атрибутивного та внутрішнього, сутнісного, оснований на світоглядних засадах: «Назріла потреба осмислення

народности, бо в нас часом уявляють вершиною народности те, що створювалось під низькою кріпацькою стріхою на далеко полишеному за нами рівні культури. На тій народній творчості, в якій вирувала запорізька свобода духу, вирости великі таланти, які наклали на народ і на саму народність “свого духу печать”. Вони духовно злились з народом, навіки заглибившись у ньому совоім (друкарська помилка: своїм. – О. Я.) корінням, але вони підіймались до вершин людської думки, людської культури свого часу, не знаючи ніяких меж. Народність живе в тій безкомпромісній правдивості і тверезості погляду на життя, в глибокій задушевній пісні про те, чого людям бракує, за чим вони тужать, за що змагаються.

Вже в Нечуя-Левицького і Мирного немає й сліду тієї ідеалізації, з якої почав Квітка (і почав закономірно, з ентузіазмом першовідкривача), а в нас і досі солідні автори, буває, долають дистанцію між народом, вдаючись до ідеалізації замість об’єктивно досліджувати народний світогляд, мораль, естетику.

Народність у справжньому розумінні цього слова повинна задавати високий тон нашій літературі, а не освячувати невибагливість» [4, с. 104–105]. В українській літературі, на думку Є. Сверстюка, «Леся Українка справді породження шевченківського духу, його безкомпромісності й безоглядності» [4, с. 106]; «Леся Українка підносила до найвищої клясової і національної гордості, не сумісною з будь-якою формою примирення з невольничою дійсністю, з невольничою кволістю тих, що добросовісно служили і... плакали, особливо в шинку» [4, с. 109].

Розглядаючи суспільно-політичні складники проблеми національної ідентичності, Є. Сверстюк простежує спадкоємність тоталітарної системи СРСР, перейнявши нищення основ нації від імперської Росії. Дисидент радянського часу вважає, що навіть «миколаївська казарма для перетворення материних синів у блудних синів була примітивним моделем. Використавши військово-поліцейський досвід імперії, більшовики організували тотальний експеримент – перетворення особи в слугу держави і відчуження особи від дому отця свого. Вони створили імперію блудних синів, які могли тільки потаємно мріяти про повернення в рідний дім» [2, с.14].

Є. Сверстюк наголошує, що репресивна машина СРСР зруйнувала те, що було найбільш іманентним для України та українців: **«Нація в основному селянська, Україна найбільшим своїм багатством**

вважала землю» [2, с. 33], але нищення господаря на землі, колективізація, організація голодоморів обумовили те, що «земля раптом утратила силу в ледачих руках» [2, с. 33]. «**Нація, багата талантами**, Україна втратила в тифозні революційні роки від куль окупантів багато інтелігенції» [2, с. 34], згодом – процес над СВУ, сталінські репресії, політика переслідування дисидентів. «**Нація релігійна**, з величезними традиціями релігійно-національної визвольної боротьби» [2, с. 34], руйнується антихристиянською ідеологією. Такі процеси сформували тип блудних синів України – «вирваних з коренем, національно неприкаяних і збайдужілих, позбавлених спадку традиції дітей жорстокого віку – дітей імперії» [2, с. 12]. СРСР як новітня імперія породила «людину відчужену. Це не рідна матір, яка береже і плакає свій рід, а мачуха, яка потребує слуг.

Вона породжує блудних синів, готових служити за законами й правилами, а не жити за заповідями Господніми і заповідями батьків» [2, с. 13]. Українцям в імперії відводилася роль сировини й будівельного матеріалу, тому було винищено інтелігенцію, інтелектуального й духовного лідера нації [2, с.14]. Блудних синів «єднає бездомність і відсутність святини», а також негативні гасла: «“Геть традицію! Геть сім’ю і власність! Геть національні почуття!”» [2, с.14]. У них вихолощені високі ідеали честі, порядності, національної гідності. Блудний син «інтегрує їх в “ідейність і беззавітну відданість”, а ці дешеві замітники моралі нічого не вимагають від особи, крім послуху і вгадування» [2, с. 14]; плакається «ідейний нігілізм», який «у моральному підґрунті зійшовся з побутовим БЛАТНИМ нігілізмом» [2, с. 15]. Змінилися й соціально-моральні засади «Блудний син став позитивним героєм часу. [...]».

Народ боявся таврувати яничарство, назване партійною принциповістю.

В цій лябораторії державного терору витворено тип блудного сина у себе вдома. Знеохочений до рідного дому, він обминає його і йде на знадливі вогні у вікнах чужого дому. Маса, уражена байдужістю і апатією, – найважчий результат комуністичного виховання і перевиховання» [2, с. 15].

Є. Сверстюк узагальнює: «Взагалі людина з втраченою національністю і традицією є людина травмована, часто закомплексована. Вона приховує комплекси неповноцінності і прагне компенсації» [2, с. 16]; «асиміляція є болісним експериментом над людиною і над народом.

Асимільований втрачає, як правило, краще із своєї успадкованої нації і бере гірше, поверхове – з чужої» [2, с. 16]; «блудні сини України – це часто пропаша сила не лише для України, а взагалі суб'єкт напівкультури» [2, с. 18].

Будучи переконаним у силі духу й інтелекту, Є. Сверстюк значну увагу присвячує висвітленню ролі української інтелігенції. Він упевнений, що інтелігенція має бути відповідальна за нищення морально-етичних цінностей народу: «Але історія неминуче поставить нашій інтелігенції головне питання: що ви витворили для свого народу на зміну настирливій агітації проти релігійних вірувань і обрядів, старих звичаїв, традицій і свят – тобто всього того, що колись мусів перш за все поважати чужинець, коли хотів показати свою повагу до народу?» [4, с. 75]. В есе «Інтелігенція як самоусвідомлення нації» (книга «Не мир, а меч») Є. Сверстюк написав про кволу інтелігенцію, яка «йшла за течією» [3, с. 41], та про псевдоінтелігенцію, яка «не йшла нікуди» [3, с. 41]. Це та інтелігенція, яка «забула свою головну дорогу – дорогу шукання істини. Істини свого народу, своєї традиції, самопізнання і самоствердження на висхідній дорозі, що веде на гору – чи Сінай, чи Голготу, чи Сізіфову гору. Здається, нині інтелігенція звично обминає високі гори і радіє вже з того, що мусить котитися вниз» [2, с. 82].

У сучасному світі, упевнений публіцист і мислитель Є. Сверстюк, інтелігенція має виконати своє призначення: «Інтелігенція за самою своєю природою покликана захищати принципи і вищі вартості, представляти національні інтереси. Вона переймає естафету етичного ідеалізму і стоїть у вічній опозиції до самовдоволеної бюрократії, чії вартості розмінні й минуці. Вона усім еством обстоює та підносить ті вартості, за які платять життям» [3, с. 41]; «важливим показником рівня інтелігенції є її причетність до піднесення ваги духовних вартостей, релігійних святинь зокрема» [3, с. 42]; «українська інтелігенція несе місію підіймати моральний дух народу, культивувати ясний і тверезий погляд на себе і на народ» [3, с. 44]; «інтелігенція має відродити цю культуру духовного життя» [3, с. 44].

Є. Сверстюк вважає наївною думку обивателя про те, що проголошення Акта незалежності України 1991 р. – мирний здобуток сучасників, майже дармовий дарунок історичної долі; мовляв, розвал СРСР обумовив створення самостійної України. Дисидент радянського часу наголошує, що незалежність нашої держави – наслідок державотворчих шукань багатьох поколінь українців.

Є. Сверстюк вірить у здоровий глузд українського народу, адже «в час, коли українська інтелігенція пішла в тюрми або на службу, єдиний, хто тримався опозиційно, був здоровий глузд народу» [2, с. 44–45]. Мислитель простежує його глибокі традиції та закономірну спадкоємність: «Наші історичні літописи – це теж голос здорового глузду народу, що утверджує вищі цінності над минущими.

Сковорода – голос українського національного єства – був популярний у народу, незважаючи на книжну мову. Народ співав його пісні. Малий Тарас переписував їх... Потім він сам став голосом українського здорового глузду, що підніс духовні цінності й національні святині – над усі офіційні імперські авторитети та позолочені цінності і над усі модні віяння часу. І Шевченко, і Гоголь виділялись у сузір'ї великих талантів Росії тим, що не наслідували великих світил, а заговорили голосом України, сповненим любови і віри.

Традиції Шевченка – традиції здорового опозиційного духу – проходять червоною ниткою через усю українську культуру, як її живий нерв. Ними наповнено все живе, що пробилось крізь тотальну цензуру радянського часу» [2, с. 45]. Усю важливість глибини життєдайної народної віри має осягнути інтелігенція, інакше «вона приречена на вегетацію та імітацію» [2, с. 45].

Серед ключових складників проблеми національної ідентичності – і роль митців слова у формуванні цього поняття. «Від митрополита Іларіона та літописця Нестора – до Сковороди, кирило-методіївців, Гоголя і Шевченка. Культурної ниви, яка є нашою і призначеною нам. Всі ці постаті стали великими, ставши біля великої і вічної істини, яка їм світила, підносила їх, підказувала міру, уміркованість, своєчасність...» [2, с. 42]. Т. Шевченко ж, на думку філософа й публіциста, «пізнав, висловив і вистраждав життям нашу істину, наш підхід до вселюдських ідеалів» [2, с. 42].

Для Є. Сверстюка Т. Шевченко – взірць національної ідентичності, великої національної сили. «Вершини світової історії – це чудеса високої святої віри, яка “гори ворухить”. Феномен Шевченка – це і є породження цієї віри» [2, с. 55].

Як людина, яка сповідує високі християнські ідеали, Є. Сверстюк насамперед розвінчує стереотип сприйняття Т. Шевченка революціонером-атеїстом: «Шевченко був апостолом любови – тієї самої, єдиної любови до народу, на яку здатні великі. Його спопеляючий вогонь ненависти був крайнім виявом, спалахом цієї ж любови – бунтом

людського єства, реакцією на наругу, але ніколи – закликом до помсти та розподілом чужого майна!» [2, с. 59].

Т. Шевченко як провідник нації «благословляє на подвиг любови і добра, а не на саме ширення українського слова, що він будить не просто національну свідомість, а почуття національної гідности, тієї спокійної гідности, яка завжди жила в народі, і тієї духовної культури, яка нам давала моральну перевагу над ворогами нашими. Шевченко не вербує гарячих рабів-неофітів, а збирає спадкоємців нашої традиції, справжніх господарів нашої землі, і благословляє на чесну боротьбу, на подвижництво, на сміле слово і світлі вчинки, на діяльну небагатослівну любов» [2, с. 59–60].

Розмірковуючи над значенням Т. Шевченка, дослідник звертається і до проблеми М. Гоголя. У листі до Ю. Луцького від 26.02.1983 р. він пише: «Роздвоєність, я гадаю, це взагалі фатум людини на Землі під Небом, і тільки обдаровані високою вірою і любов'ю досягають цільності. Потім, на землі є такі закляті місця, на яких людина, пристосовуючись, неминуче роздвоюється, якщо у неї є сильний інстинкт самозбереження і якщо в ній нема Великого Бога понад усе. Гоголів Бог був заземлено православним, Шевченків – навпаки, реформаторським» [1, с. 55].

Часто, аргументуючи свою думку, Є. Сверстюк акцентує на українському елементі в декабристському русі (К. Рилєєв, С. Волконський та ін.), підкреслює роль сатири М. Салтикова-Щедріна, захоплюється вираженням національної ідеї в поезії П. Грабовського, культивує на полі честі Лесі Українки... Публіцист і літературний критик залишив глибокі соціально-психологічні спостереження над різноплановою літературою радянського часу. Проза М. Хвильового, доля П. Тичини (з одного боку, автор тексту «Скорбна мати», а з іншого – «маніфест самозречення поета “Партія веде!”», надрукований у газеті “Правда” 1933 року, на півстоліття став програмою виховання духовного і національного самозречення» [2, с. 21]), процес над СВУ, академізм С. Єфремова-літературознавця і моральний максималізм С. Єфремова-людини, родина Зерових, шістдесятники, «Собор» О. Гончара («Лободизм ввійшов у практику і навіть у теорію “розвиненого соціалізму”» [2, с. 89]), поезія В. Стуса та міфологізація його постаті... Є. Сверстюк влучно узагальнює: «Що порядний письменник “все життя вичавлював з себе раба”, а непорядний – маскував у собі

раба... Що це викорчовування *віри предків, національної гідності* та *рис індивідуальності* чимось нагадує тиху кастрацію...» [2, с. 83].

Мислитель, дисидент і публіцист Є. Сверстюк переконаний, що пріоритетним має бути плекання духовної основи. У тексті із символічною назвою «Перебудова Вавилонської вежі» він пише: «Зараз торкаюся руїн, уламків та кісток лише для того, щоб приблизно уявити атмосферу, в якій виростили нинішні дідусі та бабусі, що традиційно несли духовну атмосферу і своєю чистотою та добротою утверджували в дітях християнські начала. Що від шевченківських дідусів уціліло в наших сучасниках, які пройшли вогонь і мідні труби?»

Тільки на цьому тлі можна сьогодні ставити питання про релігійний елемент у свідомості сучасної творчої інтелігенції. І то з неодмінною поправкою: що з цього елемента могло пройти через цензуру?» [2, с. 85–86].

Закономірно, що Є. Сверстюк наголошує на значній ролі християнства: «Нині нам потрібен храм для науки мудрости. Не та казенна церква, яка повторює стиль і навіть жаргон партійно-бюрократичного апарату. Народові потрібна справжня церква Христова, українська – і православна, і католицька, і протестантська. Потрібен священник-подвижник, добрий учитель, священник-патріот, народній вихователь і лідер. Бо недуги духовні облягли нас ще більше, ніж фізичні. Морально ми геть занедбані...

Нам потрібна література, яка будить “дух, що тіло рве до бою”. Нам потрібна нова школа, передусім для армії вчителів – учорашніх слухняних агітаторів» [2, с. 49]; «місія нашої відродженої Церкви важка: відроджувати словом і особливо ділом християнську етику» [2, с. 64]. «Серед багатоголосся політиків та політиканів, крішнаїтів, неопоган і балакунів про “духовність” має виділитися голос високої гідности священника, доброго пастиря. Такий голос, до якого б мали прислухатись і парафіяни, і влада. Прислухатися до нього, а не йому прислухатися до влади» [2, с. 74].

Є. Сверстюк демонструє антропоцентричне бачення поняття національної ідентичності. Він вважає, що його ґрунтом має бути внутрішня свобода людини, людська гідність, духовно вільна людина. Адже головна криза сучасності – це криза людини. «...духовні цінності здатна нести тільки міцна, вироблена індивідуальність. Та самий інстинкт життя повинен навертати кожного до джерела любови, бо любов – то є сутність світу» [2, с. 108], – наголошує публіцист. І

саме християнство, уважає Є. Сверстюк, має виконати в цьому плані велику місію: «Без Бога – правда, честь і сама особа непотрібні... Моральні цінності – недійсні. Там починається інша, свавільна гра, гра без правил. Дай нам, Боже, здобутися ще на один урок: відживлення змученої занедбаної душі. І дожити до свята духовного єднання з усім світом» [2, с. 108].

В есе «Про національну честь» Є. Сверстюк констатує відсутність у Конституції України понять національна честь, совість, сором, самоповага, правдомовність – категорій, без яких «і людини нема» [3, с. 29]. У посткомуністичному суспільстві велика проблема з поняттям національної честі. Водночас Є. Сверстюк зауважує здорову суспільну тенденцію: «В народі є туга за справжніми патріотами [...]» [3, с. 31], він вірить, що «національна ідея спрацює, бо вона живе в народі на глибині підсвідомого» [3, с. 46].

Отже, проблема національної ідентичності в есеїстиці Є. Сверстюка – одна із ключових, яка пов'язана з поняттям національної пам'яті, ролі інтелігенції, призначення християнства та ін. Серед зауважених проблем, які потребують осмислення, – національні ідеали українських письменників в інтерпретації Є. Сверстюка.

Список використаних джерел

1. Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком / Ю. Луцький. – Балтимор ; Торонто : Укр. незалеж. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1992. – 89 с.
2. Сверстюк Є. Блудні сини України / Є. Сверстюк. – К., 1993. – 256 с.
3. Сверстюк Є. Не мир, а меч: есеї / Є. Сверстюк. – Луцьк : ВМА «Терен», 2008. – 500 с.
4. Сверстюк Є. Собор у риштованні / Є. Сверстюк ; передм. М. Антоновича. – Париж ; Балтимор : Перша укр. друк. у Франції ; Укр. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1970. – 173 с.

References

1. Lutskyi Yu. Lystuvannia z Yevhenom Sverstiukom [Correspondence with E. Sverstyuk]. Baltymor, Toronto, 1992, 89 p. (in Ukrainian).
2. Sverstiuk Ye. Bludni syny Ukrainy [The Prodigal children of Ukraine]. Kiev, 1993, 256 p. (in Ukrainian).
3. Sverstiuk Ye. Ne myr, a mech [Not peace, but a sword]. Lutsk, 2008, 500 p. (in Ukrainian).
4. Sverstiuk Ye. Sobor u ryshtovanni [Cathedral of scaffoldings]. Paryzh, Baltymor, 1970, 173 p. (in Ukrainian).

Ольга Яблонская. Категория национальной идентичности в эссеистике Е. Сверстюка. В статье на материале эссеистики Е. Сверстюка исследованы

особенности толкования концептуального понятия национальной идентичности. К анализу привлечены тексты изданий «Собор в лесах» («Собор у риштованні») (1970), «Блудные сыны Украины» («Блудні сини України») (1993), «Не мир, а меч» («Не мир, а меч») (2009), а также переписка с Ю. Луцким 1980 гг.

Выяснено, что публицист рассматривает категорию национальной идентичности в контексте социально-политических и культурологических проблем. Как считает Е. Сверстюк, основоположную функцию исполняет категория национальной памяти.

Отмечено, что Е. Сверстюк подчеркивает деструктивную роль имперского прошлого. Акцентируется на видении исследователем преемственности тоталитарной системы СССР. Выделена его акцентация советского периода как этапа уничтожения основ нации (голодомор, сталинские репрессии, антихристианская идеология, «блудные сыны Украины»). Подчеркнуто историко-философское понимание Е. Сверстюком независимости Украины 1991 г. как следствия государственных исканий поколений.

Значительное внимание уделено видению Е. Сверстюком сущности украинской интеллигенции.

Подчеркнуто, что для Е. Сверстюка Т. Шевченко – образец национальной идентичности. В эссеистике выделена также проблема Н. Гоголя, роль сатиры М. Салтыкова-Щедрина, наследия П. Тичины, шестидесятников и др.

Акцентируется на антропоцентрическом видении Е. Сверстюком понятия национальной идентичности. Подмечено, что система национальных взглядов философа и публициста основана на проблеме внутренней свободы человека, человеческого достоинства, духовно свободного человека, – почвы, на которой формируется национальное достоинство.

Ключевые слова: национальная идентичность, национальная память, эссеистика, интеллигенция, литература, антропоцентризм.

Olha Yablonska. Category of national identity in E. Sverstyuk's essays. In the article on the material E. Sverstyuk's essays is researched conceptual interpretation of the concept of national identity. To analyzing are involved texts of books «Cathedral of scaffoldings» («Собор у риштованні») (1970), «The Prodigal children of Ukraine» («Блудні сини України») (1993), «Not peace, but a sword» («Не мир, а меч») (2009) and also correspondence with Y. Lutskyi 1980-s years.

It was found that the writer considers a category of national identity in the context of socio-political and cultural problems. According to E. Sverstyuk, the main function plays a category of national memory.

It is noted that E. Sverstyuk emphasizes the destructive role of imperial past. It is noted on the researcher's vision the continuity of totalitarian system of the Soviet Union. E. Sverstyuk has determined accentuation, that Soviet period was a stage of destroying the foundations of the nation (holodomor, Stalin's repression, anti-Christian ideology, "wandering children of the Ukraine"). It is highlighted historical and philosophical understanding of E. Sverstyuk Ukraine's independence on 1991 as a consequence of state-searching generations.

Special attention is devoted to E. Sverstyuk's vision of essence of Ukrainian intellectuals.

It is emphasized that for E. Sverstyuk T. Shevchenko is a model of national identity. In the essays also singled out the question of N. Gogol, satire part of M. Saltykova-Shchedrin, heritage of Tychnina, Sixties and others.

It is accented on anthropocentric vision of E. Sverstyuk concept of national identity. It is noted that the system of national views philosopher and essayist based on the problem of inner freedom, human dignity, spiritually free man – the soil on which formed national dignity.

Key words: national identity, national memory, essays, intellectuals, literature, anthropocentrism.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2016 р.

УДК 007:304:070(091)

Максим Яблонський

**«...СПАЛАХ НОВОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАШОЇ НАЦІЇ»:
ПОЕТИ-ШІСТДЕСЯТНИКИ В РЕДАКЦІЙНІЙ
ТА ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕТРА ВОЛИНЯКА
(НА МАТЕРІАЛІ ЧАСОПISУ «НОВІ ДНІ» ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ 1960-Х РР.)**

У статті досліджено представлення творчості поетів-шістдесятників на шпальтах часопису «Нові Дні» (Торонто) в першій половині 1960-х рр. Наголошується, що редакційна та журналістська діяльність Петра Волиняка спрямована на формування об'єктивного уявлення про Україну, смислової наповненості інформаційної сфери діаспори.

Ключові слова: історія журналістики, шістдесятники, передрук, рекомендація, літературно-критична стаття, аналітична стаття.

Із відстані часу, 1991 р., Є. Сверстюк писав: «культурні сили Заходу повернулись до нас лицем уперше тоді, коли ми з'явилися без зброї на полі чести і явили належну офірність. І дали нам ім'я *в'язнів сумління*. Не розбірливий щодо колоніальних народів Захід став розрізняти українських в'язнів сумління за національністю, за іменами і трактувати з належною повагою, як своїх.

У дзеркалі Заходу шістдесятники вперше побачили історичну роллю, своє лице, намальоване на вічному полі боротьби за людину та